

א – מוקצה מחמת חסרון כיס

איסור מוקצה

חז"ל אסרו לטלטל מוקצה בשבת מכמה טעמים: א. שלא יבוא לטלטל מרשות היחיד לרשות הרבים, או מרשות הרבים לרשות היחיד, ויעבור איסור תורה. ב. כדי שלא יבוא לעשות איסור אם מטלטל כלי שמלאכתו לאיסור. ג. כדי שישבות בשבת, ולא יטרח, ובמיוחד אדם שאין לו מלאכה שיהיה ניכר ששבת עליו.

איסור טלטול מוקצה הוא גזרת חכמים, והיא הכי חמורה מאסורי דרבנן שיש בהלכות שבת. ויש אומרים שדבר מאכל שאסור במוקצה, אסור מהתורה לאכול, ויש מקור למוקצה בתורה, לפיכך ראוי ללמוד היטב הלכות הללו, כי יכול בקל להכשל, וחמורים מאוד דברי חכמים.

מוקצה מחמת חסרון כיס

ישנם שמונה סוגי מוקצה, והם יתבארו אחת לאחת להלן. נתחיל בביאור איסור מוקצה מחמת חסרון כיס. ההגדרה המדויקת של איסור מחמת חסרון כיס הוא: "חפץ או כלי שאדם אינו משתמש בו לצורך אחר מחמת שהוא יקר בעיניו".

ויש בזה כמה סוגים: א. כלי שמלאכתו להיתר. ב. כלי שמלאכתו לאיסור. ג. דברים שאינם כלים אלא דברי יקר ערך וכדו'.

כלי שמלאכתו להיתר אינו נעשה מוקצה מחמת חסרון כיס אלא אם כן מחמת שיקר בשבילו, הוא מיוחד לו מקום ואינו משתמש כלל בחפץ אלא לראוה בלבד, אבל אם משתמש בו לעתים רחוקות בזמנים מיוחדים, או כשיש אורחים חשובים - אינו מוקצה.

כלי שמלאכתו לאיסור, אפילו משתמש בו לדבר האיסור, כגון סכין שחיטה או סכין של סופרים, כיון שאין משתמש בו לצורך דבר אחר מחמת שיקר הוא בעיניו, וחושש שיתקלקל, הרי הוא בשבת מוקצה מחמת חסרון כיס אפילו לא ייחד לו מקום, כמו כן מצלמות ומחשבים וכדו' שהם יקרים לאדם וחושש להשתמש בהם לצורך דבר אחר, אסורים בטלטול מחמת חסרון כיס.

דברים שאינם כלים, אבל יקרים לאדם, כגון תמונות תלויות בקיר או כתבי יד יקרים, וכן כל דברי יודייקא שחם עליהם ואוצר אותם באוצר, הרי הם מוקצה מחמת חסרון כיס.

כמו כן מסמכים ממשלתיים, כגון תעודת זהות כרטיס אשראי ובולים, הם מוקצה מחמת חסרון כיס. גם חומר גלם שמיועד לעשות כלי, כגון חוטיץ של ציצית או בד לתפירה.

וצריך לזכור את הכלל, שהכל תלוי אם הבעלים מקפידים לעשות בזה עוד תשמיש אחר, או לא. שאם אינם מקפידים לעשות בהם עוד תשמיש אינו מוקצה מחמת חסרון כיס.

מי מחליט מה הוא יקר

איסור מוקצה מחמת חסרון כיס תלוי רק בבעליו. שאם לבעלים זה יקר, הוא נעשה מוקצה מחמת חסרון כיס ואסור בטלטול גם לאחרים, ואם לבעלים זה לא יקר, הוא מותר בטלטול לאחרים אפילו אם לאחרים זה חשוב.

דבר שהוא מוקצה שנמצא יחד עם דברים שאינם מוקצה, מותר לטלטל את הכל יחד. ומטעם זה, מחזיק מפתחות שיש בו גם מפתח של רכב או מעלית וכדו', מותר לטלטל את כל הצרור, וראוי לירא ה' להמנע מזה, אם אפשר.